

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 2.6.2003
KOM(2003) 312 endelig

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN
TIL RÅDET, EUROPA-PARLAMENTET,
DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG
OG REGIONSUDVALGET**

**MIDTVEJSEVALUERING AF DEN SOCIAL- OG ARBEJDSMARKEDSPOLITISKE
DAGSORDEN**

INDHOLDSFORTEGNELSE

1.	Indledning	3
2.	Udfordringer og muligheder.....	4
2.1.	En ny politisk og økonomisk situation.....	4
2.2.	Udvidelsen	4
3.	Lissabonstrategien og EU's regelværk vedrørende den social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden	6
3.1	Den social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden: oprindelse og udvikling i forbindelse med Lissabonstrategien.....	6
3.2	Fremskridt til dato	7
3.2.1	Beskæftigelsessituationen	7
3.2.2	Den sociale situation	8
3.3	Omkostningerne ved ikke at have en socialpolitik	8
3.4	Forbedret styring	10
3.4.1	Aktørerne.....	11
3.4.2	Kombinationen af politiske instrumenter.....	11
4.	EU's regelværk på det sociale og arbejdsmarkedsmæssige område - konsolidering af de sociale og arbejdsmarkedsmæssige normer i EU	12
5.	Politiske hovedopgaver og konkret handling.....	13
5.1	Flere og bedre jobs	14
5.2	Foregribning af ændringerne i arbejdsmiljøet med henblik på at drage fuldt udnytte heraf gennem en ny ligevægt mellem fleksibilitet og sikkerhed.....	16
5.3	Bekæmpelse af alle former for udstødelse og forskelsbehandling.....	19
5.4	Den sociale beskyttelse skal moderniseres.....	21
5.5	Fremme af lige behandling af mænd og kvinder.....	22
5.6	Udbygning af det sociale aspekt af udvidelsen og Den Europæiske Unions forbindelser udadtil	23
6.	Konklusioner og perspektiver	25
	BILAG	26

1. INDLEDNING

Europa-Kommissionen lancerede i juni 2000 den social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden¹ for perioden 2000-2005 efter en omfattende høring af de involverede parter. Dagsordenen indeholder en køreplan for beskæftigelses- og socialpolitikken og omsætter de politiske målsætninger fra Lissabonstrategien vedrørende økonomisk og social fornyelse i konkrete foranstaltninger.

Europa-Parlamentet var samme år i september vært for en stor konference med henblik på at udforme den beslutning², som det vedtog i oktober.

Dagsordenen blev endeligt vedtaget på Det Europæiske Råds møde i Nice³ i december 2000 og indeholdt seks vigtige politiske retningslinjer om de fremskridt, som Kommissionen rapporterer om hvert år i sine resultattavler⁴.

Der var fra starten planlagt en midtvejsevaluering i 2003. På baggrund af de seneste års evaluering skal midtvejsevalueringen bidrage til at fastlægge de nye politiske foranstaltninger, der er nødvendige for at fuldstændiggøre dagsordenen især for 2004 og 2005.

Midtvejsevalueringen skal således sikre, at gennemførelsen af dagsordenen bliver ved med at være en dynamisk og fleksibel proces, der kan leve op til nye udfordringer og behov, samtidig med at der tages hensyn til de første års erfaringer.

Kommissionen afholdt i marts 2003 en konference⁵ for at forberede denne meddelelse. Arrangementet blev til et offentligt debatforum for den fremtidige beskæftigelses- og socialpolitik. Den omfattende udveksling af ideer mellem de vigtigste deltagere har i betydelig grad bidraget til udarbejdelsen af denne meddelelse.

På konferencen blev det fastslået, at en vellykket udvidelse udgør den største udfordring for EU i den kommende periode. Midtvejsevalueringen er en enestående mulighed for at afspejle det fulde omfang af denne dimension. Men af debatten fremgik det også, at de udfordringer, der ligger bag den social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden, - herunder de omsiggribende strukturelle svagheder på arbejdsmarkedene, de demografiske tendenser, de til stadighed eksisterende ligestillingsproblemer, ændringerne i familiemønstret, de teknologiske ændringer og krav til den videnbaserede økonomi, uligheder og fattigdom, økonomiens stigende internationalisering - bør være et fast udgangspunkt for fremtidig EU-handling inden for beskæftigelses- og socialpolitikken.

¹ KOM(2000) 379 endelig af 28.6.2000.

² Europa-Parlamentets beslutning A5-291/2000 af 25.10.2000

³ Det Europæiske Råds konklusioner fra Nice, (december 2000).

⁴ KOM(2001) 104 endelig af 22.2.2001 KOM(2002) 89 endelig af 19.2.2002, KOM(2003) 57 endelig af 6.2.2003

⁵ Jf. http://europa.eu.int/comm/employment_social/news/2003/jan/1041848954_en.html

2. UDFORDRINGER OG MULIGHEDER

2.1. En ny politisk og økonomisk situation

Den økonomiske og politiske situation i 2003⁶ er meget forskellig fra situationen i 2000. Den økonomiske optimisme, der prægede begyndelsen af 2000, er fra 2001 blevet erstattet af en økonomisk afmatning, der viser sig at være længere og være af alvorligere karakter, end de økonomiske eksperter oprindeligt havde forudset. Hertil kommer, at den geopolitiske stabilitet er blevet sat på en prøve og krigen mod Irak har ført til yderligere usikkerhed.

På de områder, hvor der findes nyere data, adskiller billedet sig meget fra udsigterne i 2000. Den økonomiske vækst er faldet drastisk, jobskabelsen er for aftagende, arbejdsløsheden stigende og forbrugernes og erhvervslivets tillid fortsat lav.

Situationen bør imidlertid ikke sløre vurderingen af de foregående års reformer inden for beskæftigelses- og socialpolitikken som følge af gennemførelsen af den social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden. Kommissionen offentliggjorde tidligere i år et resumé af resultaterne i sin hovedrapport til Det Europæiske Råds forårsmøde⁷.

Midtvejsevalueringen af dagsordenen skal bidrage til at formulere de politiske foranstaltninger, der støtter betingelserne for en periode med fortsat høj og ikke-inflationær vækst. Den bør bidrage til jobskabelse, rigdom, velstand og en øget social samhørighed.

Det kræver, at man forbedrer konkurrenceevnen og gør det lettere for erhvervslivet at udnytte nye udviklingsmuligheder. Hvorvidt det lykkes, afhænger af, om man følger en politik, der fuldt ud tager hensyn til samspillet mellem de forskellige politiske retninger, jf. Lissabonstrategien, dvs. økonomi, det indre marked, erhvervsliv, uddannelse, forskning⁸ og miljøpolitik for bare at nævne nogle få, hvis samspil med beskæftigelses- og socialpolitikken er afgørende for, om Europa som planlagt kan søge at forbedre den livskvalitet, som er fælles for indbyggerne i Den Europæiske Union.

Den sårbarhed, som den europæiske økonomi udviser over for ydre forhold, styrker argumentet med hensyn til at følge Lissabonstrategien og sætte skub i ændringerne, herunder gennem den social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden.

2.2. Udvidelsen

I maj 2004 byder Den Europæiske Union velkommen til ti nye medlemsstater, hvilket betyder et endeligt farvel til delingen af Europa efter Den Anden Verdenskrig.

Udvidelsen i 2004 adskiller sig fra tidligere udvidelser gennem en større forskellighed over hele feltet. På det sociale område findes der en ny udfordring i form af forskelsbehandlingen af etniske minoriteter, bl.a. sigøjnere, hvor det vil være bydende nødvendigt at iværksætte fælles løsninger på de mange forskellige former for forskelsbehandling og afsavn.

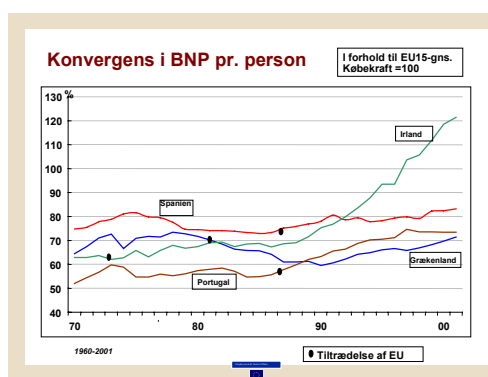
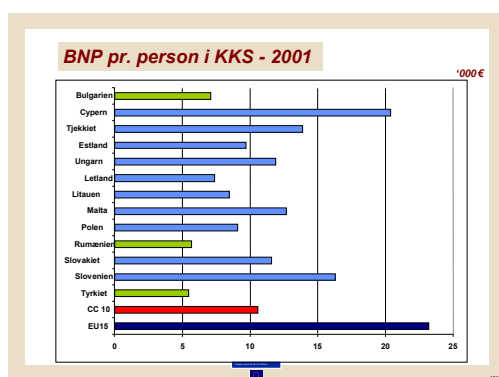
⁶ Jf. f.eks. Europa-Kommissionen (2003): Kommissionens økonomiske forårsprognose. European Economy no. 2/2003

⁷ KOM(2003) 5 af 14.1.2003.

⁸ Ca. 1,2 mio. ekstra forskningspersonale, herunder 700 000 yderligere forskere skønnes at være nødvendige for at kunne opfylde målsætningen fra Barcelona om at øge investeringen inden for forskning og udvikling til 3 % af BNP. Der henvises især til "Investering i forskning: en handlingsplan for Europa", KOM(2003) 226.

I forbindelse med den øgede forskellighed handler det også især om den økonomiske forskel. Det gennemsnitlige indkomstniveau i de ti tiltrædelseslande vil være lavere end halvdelen af det gennemsnitlige bruttonationalprodukt pr. person i de nuværende medlemsstater.

I Kok-rapporten om udvidelsen af Den Europæiske Union blev det anført, "at selv i de mest positive scenarier vil de nye medlemsstaters økonomiske konvergens med de nuværende medlemsstater være en langsigtet proces - noget, der tager flere årtier. Omkostninger og udbytte vil ikke nødvendigvis vise sig i samme tidsperiode: omkostningerne i forbindelse med øget konkurrence og tilpasning vil kunne vise sig tidligere, i de første år af medlemskabet. Fordelene på lang sigt kan dog blive meget store, hvis der gennemføres hensigtsmæssige politikker."⁹

Erfaringen viser, at konvergens ikke sker automatisk. Tværtimod, noget tyder på, at der findes flere mulige retninger inden for den økonomiske udvikling efter tiltrædelsen af Den Europæiske Union, hvilket understreger, at der ikke findes nogen opskrift på hurtig succes, og at perioder med konvergens og divergens kan skifte.

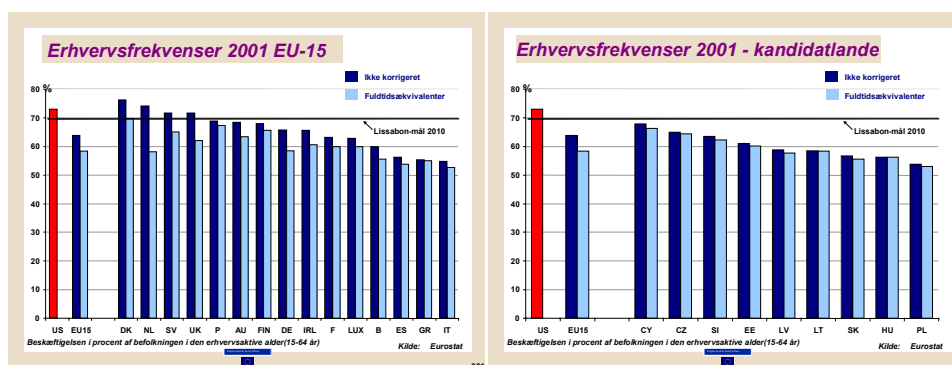
Nye medlemsstater vil fortsat opleve hurtige ændringer i deres økonomiske struktur. Det vil skabe nye og store muligheder, der bør benyttes for at støtte den bæredygtige økonomiske og beskæftigelsesmæssige vækst, og således bidrage til en konvergens på lang sigt med hensyn til lønninger. Det vil imidlertid også have negative indvirkninger på dele af befolkningen. Den effektive håndtering af denne proces vil udgøre et centralt punkt i de kommende år.

Udvidelsen vil reducere den gennemsnitlige erhvervsfrekvens i Den Europæiske Union en lille smule. På baggrund af de økonomiske prognoser og demografiske overvejelser fra foråret 2003 vurderes erhvervsfrekvensen i 2002 for de 15 EU-medlemsstater til at være ca. 64,3 %, og et EU med 25 medlemsstater vil ligge på 62,4 %, hvilket er mere end 7,5 % under målet for 2010, der blev fastsat i Lissabon. Faldet på tidspunktet for udvidelsen berettiger imidlertid ikke til, at man giver afkald på beskæftigelsesmålene fra Lissabon, og bør ikke bringe realiseringen af disse mål i fare.

Lande¹⁰ som Tjekkiet og Cypern har allerede erhvervsfrekvenser, der ligger over EU-gennemsnittet. Oplysningerne understreger også forskellen i fuldtids- og deltidsarbejde mellem de nuværende 15 medlemsstater og tiltrædelseslandene.

⁹ W. Kok (2003): Udvidelse af Den Europæiske Union: resultater og udfordringer, (Rapport til Europa-Kommissionen, s. 37-38)

¹⁰ Oplysninger fra rapport om beskæftigelsen i Europa 2002. Oplysninger om Malta foreligger ikke.

Et element, som har spillet en stor rolle i den offentlige debat om tiltrædelsen, er arbejdskraftens mobilitet i et udvidet Europa. Trods frygten er det mest sandsynlige scenario¹¹, at arbejdskraftens mobilitet vil være moderat til begrænset, og efter en formodentlig kort fremgang efter tiltrædelsen - med ca. 250 000 personer om året - vil den begynde at falde igen til under 100 000 personer om året, inden der er gået ti år.

Erfaringen har vist, at frygten for mobilitet ved tidligere udvidelsesrunder var ubegrundet. Tværtimod har udviklingen i disse lande betydet, at mange tidligere vandrende arbejdstagere faktisk vendte tilbage til deres hjemlande, efter at disse blev medlem af EU.

Indvirkningen af udvidelsen på beskæftigelsen og den sociale situation skal følges nøje. Det er klart, at de ti tiltrædelseslande har valgt at tilslutte sig forfatningsmæssige rammer, hvor forbedringen af de sociale normer, herunder gennem dialogen med arbejdsmarkedets parter og social regulering, udgør en stor del¹². Der skal udvises særlig opmærksomhed over for dette aspekt i de kommende år. Den korrekte anvendelse af Fællesskabets regelværk på det sociale område er afgørende i den forbindelse.

3. LISSABONSTRATEGIEN OG EU'S REGELVÆRK VEDRØRENDE DEN SOCIAL- OG ARBEJDSMARKEDSPOLITISKE DAGSORDEN

3.1 Den social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden: oprindelse og udvikling i forbindelse med Lissabonstrategien

Det Europæiske Råds møde i Lissabon i 2000 gav Den Europæiske Union en tiårig strategi for økonomisk og arbejdsmarkedspolitisk fornyelse. Et år senere blev der på Det Europæiske Råds møde i Göteborg ved EU's strategi for bæredygtig udvikling tilføjet en miljømæssig dimension til Lissabonstrategien. Derudover blev det fastslået, at en række sociale tendenser ikke var bæredygtige, og at det var nødvendigt at fremme den sociale integrering i strategien for bæredygtig udvikling. EU's reaktion vil være med til at forme de ændringer, der påvirker alle aspekter af befolkningens levevis, således at de er i overensstemmelse med EU's værdier og samfundsopfattelser og tager højde for den kommende udvidelse.

¹¹ Der henvises til European Integration Consortium (DIW, CEPR, FIEF, IAS, IGIER) (2001): The impact of Eastern enlargement on employment and labour markets in the EU Member States. Europa-Kommissionen. Også: K.F. Zimmerman (2003): Can migration from Eastern Europe alleviate the demographic burden of current EU Member States? DIW, Berlin.

¹² Der henvises også i den forbindelse til W. Kok (2003): Udvidelse af Den Europæiske Union: resultater og udfordringer. (Rapport til Europa-Kommissionen s.2)

Lissabonstrategien fastlagde de politiske retningslinjer for indholdet af politikkerne og bidrog også gennem indførelsen af den åbne koordinationsmetode til at skabe en fornyende måde at omsætte politikken på som et instrument, der skal forbedre EU's styreformer, og til at gøre metoden almindelig kendt. Den nye koordinationsmetode indgår i rækken af politiske midler, især når det handler om at hjælpe medlemsstaterne med gradvist at udvikle deres egne politikker.

De politiske rammer fra Lissabon dannede grundlag for den social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden, der blev iværksat af Kommissionen i juni 2000. I centrum for de sidste tre års arbejde med at gennemføre dagsordenen stod formuleringen af strukturelle svar på spørgsmålet om, hvordan den europæiske sociale model kan moderniseres og blive bedre til at tage højde for eksisterende og nye sociale behov. Det medfører, at man er opmærksom på sociale rettigheder og social retfærdighed, da det betyder, at velfærdssystemerne tilpasses for at gøre den økonomiske ændring lettere og give den enkelte mulighed for at realisere sig i det omfang, det er muligt. Dette centrale mål vil blive fulgt yderligere op i de kommende to år.

3.2 Fremskridt til dato

3.2.1 Beskæftigelsessituationen

Trods den stigende arbejdsløshed, der er en reaktion på faldet i og det forventede nettotab af arbejdspladser i 2003¹³, er der klare tegn på, at reformerne inden for de seneste fem år har medvirket til vigtige strukturelle ændringer på mange, dog ikke alle, europæiske arbejdsmarkeder. Siden 1997, hvor den europæiske beskæftigelsesstrategi blev iværksat, er der oprettet ca. 10 mio. nye arbejdspladser, og mere end halvdelen er blevet besat af kvinder. I 2002, der var præget af en økonomisk nedtur, blev der stadigvæk oprettet 500 000 jobs. Strukturelle forbedringer har også været synlige i takt med faldet i antallet af langtidsledige. Dertil kommer, at forbedringerne på arbejdsmarkedet og nettojobskabelsen ikke har ført til en inflationsstigning på kort sigt. Der findes dog fortsat en række strukturelle svagheder.

Selvom erhvervsfrekvensen steg fra 62,3 % i 1999, dvs. et år før den social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden blev iværksat, til 64,3 % i 2002, er den fortsat et godt stykke under interimsmålet for 2005 på 67 %.

Endvidere er der stor forskel på udviklingen mellem landene både med hensyn til at gennemføre en reform af dagsordenen og øge erhvervsfrekvensen. Det vil være nødvendigt med en yderligere indsats for at opfylde de mål, der blev fastsat på topmødet i Lissabon, herunder målet om at beholde mindst 50 % af de ældre arbejdstagere i arbejdsstyrken ved udgangen af den 10-årige periode, og øge den gennemsnitlige pensionsalder for arbejdsstyrken med fem år. Hertil kommer, at udviklingen også er væsentlig forskellig med hensyn til at udstyre arbejdsstyrken med de færdigheder, der er nødvendige i en stadig mere videnbaseret økonomi, og forbedre jobkvaliteten og derigennem øge produktiviteten.

¹³ Europa-Kommissionen (2003): Kommissionens økonomiske forårsprognose; offentliggjort i European economy no. 2/2003

Det har vist sig, at arbejdsmarkedsreformer og -investeringer i arbejds kvalitet er en nødvendig forudsætning for at få flere i arbejde og forbedre produktiviteten¹⁴. Tidligere tiders resultater og simulationer viser, at kvalitetsforbedringer på de europæiske arbejdsmarkeder er en forudsætning for dels at reducere forskellene yderligere mellem alder, køn (det gælder især for folk med plejeansvar) og færdigheder, som fortsat udgør de vigtigste hindringer for en bedre udvikling inden for beskæftigelsen i EU, dels at håndtere forskellene inden for udviklingen af den regionale beskæftigelse.

De personer, der har et arbejde med relativ lav jobkvalitet, dvs. arbejde, som ikke giver mulighed for uddannelse, og som ikke indeholder karriereudviklingsmuligheder eller jobsikkerhed, har en meget højere risiko for at blive arbejdsløse og opleve social udstødelse. Dertil kommer, at risikoen er reel for at blive fanget i en ond cirkel af lav kvalitet - beskæftigelse med lav produktivitet, arbejdsløshed og social udstødelse.

3.2.2 *Den sociale situation*

Overvågningen af fremskridtet inden for fattigdomsbekæmpelse og fremme af social integrering støder fortsat på hindringer på grund af manglende aktuelle data på en række områder. Forbedringerne inden for beskæftigelsen, navnlig nedgangen i den strukturelle arbejdsløshed med ca. 40 % i de seneste år, må imidlertid formodes at have bidraget til at styrke den sociale samhørighed.

Der er stor forskel på udviklingen mellem landene både med hensyn til fattigdomstal og indkomstfordeling. For så vidt angår det sidste punkt, udgør forskellen i de tre medlemsstater med den bedste økonomi mellem indkomsterne blandt de 20 %, der ligger i toppen og bunden af samfundet, halvdelen af forskellen i de tre medlemsstater med den dårligste økonomi. Endvidere er der kun sket begrænset fremskridt med hensyn til at reducere forskelsbehandlingen mellem kønnene eller antallet af elever, der forlader skolesystemet tidligt.

Moderniseringen af de sociale sikringsordninger er et afgørende aspekt af reformen af den europæiske sociale model. Bæredygtighed på lang sigt og kvaliteten af de sociale sikringsordninger, især set i lyset af en aldrende befolkning, er et afgørende aspekt, når man skal vurdere, hvorvidt reformen af dagsordenen har været en succes.

3.3 **Omkostningerne ved ikke at have en socialpolitik**

Et hovedprincip i den social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden gik ud på at styrke socialpolitikens rolle som produktiv faktor. Dette princip er blevet udvidet i de seneste år især gennem fremme af kvalitet som den drivende kraft i en dynamisk økonomi, flere og bedre jobs og større social samhørighed.

Efter tre år er det fremskridt, der er sket, mest synligt inden for den europæiske beskæftigelsesstrategi, eftersom fremme af kvalitet i arbejdet er blevet fuldt indarbejdet heri.

¹⁴ Jf. f.eks. Rapporten om beskæftigelsen i Europa 2002, offentliggjort af Kommissionen.

I de kommende år vil der især være fokus på kvaliteten i arbejdsmarkedsrelationerne. Grunden er blevet lagt¹⁵. Kommissionen vil styrke arbejdet med indikatorerne og øge forståelsen af praksis i forbindelse med arbejdsmarkedsrelationerne. Det udgør i øjeblikket en væsentlig opgave, da udvidelsen vil kræve øget kapacitetsopbygning for at sikre, at denne vigtige del af den europæiske sociale model gennemføres¹⁶.

Der er også sket betydelige fremskridt med hensyn til kvalitet inden for social sikring. Pensionerne er et eksempel herpå, navnlig arbejdet omkring tilstrækkelige og bæredygtige pensioner. Strategien med hensyn til en ensartet social sikring, særlig gennem den generelle anvendelse af den åbne koordinationsmetode, skal udbygge dette.

Kommissionen har fulgt den tankegang, der er blevet introduceret af socialpolitikken som produktiv faktor og fremme af kvalitet, ved at undersøge, hvad det ville koste ikke at have en socialpolitik¹⁷. Denne strategi er knyttet til strategien om "bedre regulering" og til de evalueringer af følgerne, der skal udføres på vigtige fremtidige initiativer; derved undersøges de økonomiske, miljømæssige og sociale konsekvenser af de nye lovgivningsmæssige politiske foranstaltninger, og der tages højde for både kort- og langsigtede omkostninger og fordele¹⁸.

I lyset af disse analyser og drøftelser er det nu nemmere at konstatere, at socialpolitikken rolle er en fast bestanddel af den dynamiske udvikling af moderne, åbne økonomier og samfund, og at den med tiden medfører akkumulerede fordele. Socialpolitik dækker mange forskellige områder, herunder:

- Fremme af aktive arbejdsmarkedspolitikker og investeringer inden for forskning, almen-uddannelse og erhvervsuddannelse - hvilket direkte øger den menneskelige kapital i en videnbaseret økonomi, støtter væksten i produktiviteten og reducerer risikoen for social udstødelse. Forskning har vist, hvordan øgede uddannelsesmæssige kvalifikationer i væsentlig grad øger produktiviteten og den livslange indtjening.¹⁹ Udviklingen af færdigheder er afgørende for, om man kan øge tilpasningsevnen til ændringer på arbejdspladsen.
- Investeringer i normer af høj kvalitet (herunder sundhed og sikkerhed) på arbejdspladsen - hvilket øger produktiviteten og reducerer tab gennem ulykker. Dårlige eller usikre arbejdsbetingelser anslås at koste EU's økonomi ca. 3 % af BNP pr. år og medfører ca. 500 mio. tabte arbejdsdage om året²⁰.

¹⁵ F.eks. i Rapporten fra Gruppen på Højt Plan vedrørende Arbejdsmarkedsrelationer; i KOM(2002) 341-1 og 342-2 af 26.6.2002 om den europæiske sociale dialog og det sociale trepartstopmøde; og i arbejdsmarkedsparternes selvstændige arbejdsprogram for perioden 2003-2005 (vedtaget i november 2002)

¹⁶ Formandskabets konklusioner fra Det Europæiske Råds møde i Barcelona (2002)

¹⁷ Jf. f.eks. KOM(2002) 89 af 19.2.2002 og KOM(2003) 57 af 6.2.2003; D. Fouarge (2003): Costs of non-social policy: towards an economic framework of quality social policies – and the costs of not having them. Undersøgelse udført på Europa-Kommissionens vegne; Konferencewebsted http://europa.eu.int/comm/employment_social/news/2003/jan/1041848954_en.html

¹⁸ KOM(2002) 275 endelig, 276 endelig, 277 endelig, 278 endelig af 5.6.2002

¹⁹ Jf. f.eks. A de la Fuente (2002): Human capital in a global and knowledge-based economy. Undersøgelse udført på Europa-Kommissionens vegne

²⁰ Jf. KOM(2002) 118 af 11.3.2002. Dette emne er også veldokumenteret af Det Europæiske Arbejds miljøagentur - jf. <http://agency.osha.eu.int>

- Investeringer i politikker, der sikrer en aktiv inddragelse og lige muligheder for alle - med henblik på at forbedre perspektiverne for at inddrage de grupper og enkeltpersoner i samfundet, der risikerer ikke at kunne deltage uden hjælp²¹.
- Investeringer i ro på arbejdsmarkedet - ved at reducere omkostningstunge social- og arbejdsmarkedskonflikter til et minimum. Sociale partnerskaber styrker den sociale kapital og den institutionelle infrastruktur, der gør det muligt for andre politikker at være effektive. Det fremgår af en rapport fra Verdensbanken for nylig om, hvordan det sociale partnerskab kan medføre færre uligheder inden for indtjening, lavere arbejdsløshed og inflation og højere produktivitet samt en hurtigere tilpasningsevne til uforudsete ændringer²².

Hovedstrukturen i den europæiske sociale model har vist sig at være meget elastisk. Som det fremgår af de seneste Eurobarometer-resultater findes der en stærk folkelig opbakning, og det har vist sig, at de mest dynamiske og stærke økonomier i EU er de økonomier, hvor der findes et positivt samspil mellem de økonomiske og de sociale politikker.²³ Det fremgår også, at arbejdsmarkedsreformer og investeringer i arbejds kvalitet er en nødvendig forudsætning for at få flere i arbejde og forbedre produktiviteten.²⁴

I den sammenhæng spiller Fællesskabets handlingsprogrammer²⁵ og de vigtigste rapporter, om f.eks. beskæftigelsen i Europa, den sociale situation, arbejdsmarkedsrelationerne i Europa og ligestilling mellem kønnene en afgørende rolle i den indgående analyse af den beskæftigelsesmæssige og sociale situation og bidrager til at forme det passende svar på de forskellige udfordringer og behov, som den europæiske sociale model står over for. Men manglen på egnede og rettidige oplysninger og statistikker bremser forskningen og fører til forhastede konklusioner.

3.4 Forbedret styring

Fornyelsen i den social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden bestod i, at den fra starten blev udarbejdet med det formål at opnå en bedre styreform. Det medfører en bedre inddragelse af aktørerne i forbindelse med udformningen og gennemførelsen af dagsordenen, og det sikrer en relevant kombination af de forskellige politiske instrumenter.

²¹ F.eks. tyder arbejdet udført af OECD på, at en stigning i aktive sociale udgifter - på aktive arbejdsmarkedspolitikker, betalinger til lavindkomsthusholdninger, udgifter til familie- og børnepleje, og investeringer i sundhed - kan have en betydelig indvirkning på produktiviteten og den økonomiske vækst. R. Arjona, M. Ladaique and M. Pearson (2001): Growth, inequality and social protection. OECD.

²² World Bank (2003): Unions and Collective Bargaining: Economic Effects in a Global Environment.

²³ Jf. f.eks. KOM(2003) 5 af 14.1.2003 og Europa-Kommissionen (2002): de offentlige finanser i ØMU 2002. European Economy no. 3/2002

²⁴ Jf. f.eks. Europa-Kommissionen (2002): Beskæftigelsen i Europa; G. S. Lowe (2003): The case for investing in high quality work. Presentation to the European Commission's Mid-Term Review of the Social Policy Agenda: Achievements and Perspectives Brussels, 19-20 March 2003 (der henvises til konferencewebstedet).

²⁵ Det vedrører især de nuværende handlingsprogrammer om tilskyndelsesforanstaltninger på beskæftigelsesområdet, social inddragelse, bekæmpelse af forskelsbehandling og ligestilling.

3.4.1 Aktørerne

Den social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden tildeler en lang række aktører en aktiv rolle med hensyn til at deltage effektivt i forvaltningen af de politikker, der er forbundet med denne dagsorden, nemlig EU-institutionerne, -organerne og -agenturerne, medlemsstaterne, herunder de regionale og lokale myndigheder, arbejdsmarkedets parter, civilsamfundet og erhvervslivet.

I meddelelsen om den social- og arbejdsmarkedspolitiske²⁶ dagsorden berettede Kommissionen om, hvordan den oplever den enkelte aktørs opgaver og ansvar i en dagsorden, der er baseret på en forbedret styreform.

Kommissionen vil udarbejde de relevante forslag ved at anvende sin initiativret. Endvidere vil den optræde som igangsætter og støtte medlemsstaternes og andre aktørers politikker med alle de forhåndenværende midler. Den vil også overvåge og styre gennemførelsen af dagsordenen. Ministerrådet og Europa-Parlamentet skal leve op til deres lovgivningsmæssige ansvar. I medlemsstatsregi bør de nationale regeringer og de regionale og lokale myndigheder selv iværksætte deres egne politikker for at gennemføre dagsordenen. Arbejdsmarkedets parter på alle niveauer bør deltage aktivt især med hensyn til at forhandle aftaler og modernisere og tilpasse de aftalemæssige rammer og bidrage til en sund makro-økonomisk politik. Ngo'er skal indgå i nært samarbejde i udviklingen af politikker, der forhindrer social udstødelse, og som sikrer lige muligheder for alle.

Kommissionen mener, at den direkte inddragelse af aktørerne er en af dagsordenens stærke sider og at denne strategi bør fortsættes aktivt. Imidlertid er der masser af plads til yderligere forbedringer, til på alle niveauer at bidrage til moderniseringen af den europæiske sociale model og til at sikre en omfattende udbredelse af og støtte til dagsordenen gennem etableringen af en bred opbakning.

3.4.2 Kombinationen af politiske instrumenter

Aktørernes rolle er forskellig alt efter den metode og det instrument, der anvendes. Meddelelsen om den social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden understregede også, at hvis man vil tage udfordringerne op, er det en forudsætning, at man finder frem til den egnede kombination af de forskellige instrumenter, der er til rådighed på europæisk plan, samtidig med at man overholder EF-traktaten. Disse instrumenter omfatter den åbne koordinationsmetode, lovgivningen, dialogen mellem arbejdsmarkedets parter, strukturfonde, handlingsprogrammer, foranstaltninger med henblik på tilpasning til andre politikker, politisk analyse og forskning. De relevante europæiske agenturer, især Det Europæiske Institut til Forbedring af Leve- og Arbejdsvilkårene i Dublin, Det Europæiske Arbejdsmiljøagentur i Bilbao og Det Europæiske Overvågningscenter for Racisme og Fremmedhad i Wien har en afgørende rolle at spille med hensyn til at fremme den social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden.

En konsekvens af denne strategi består i, at opfyldelsen af politiske mål pr. definition forudsætter, at det lykkes at gennemføre en lang række initiativer og foranstaltninger. Der er også på dette punkt tegn på, at den første halvdel af gennemførelsen af den social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden generelt set har været en succes. Der er imidlertid ikke nogen grund til selvtilfredshed, da der stadig er lang vej for EU, førend målene fra Lissabon er opfyldt.

²⁶ KOM(2000) 379 endelig af 28.6.2000.

Hvad angår fremtiden, vil der blive givet større opmærksomhed til evalueringen af de eksisterende politikker især ud fra erfaringen med evalueringen af den europæiske beskæftigelsesstrategi. En sådan evaluering af politikken vil f.eks. vedrøre de finansielle instrumenter, der skal støtte dialogen mellem arbejdsmarkedets parter i Europa i 2004 og midtvejsevalueringen af den omtalte integreringsproces i 2005.

Der vil blive udført en omhyggelig evaluering af de finansielle støtteforanstaltninger, herunder handlingsprogrammerne om tilskyndelsesforanstaltninger vedrørende beskæftigelsen, den sociale integrering, bekæmpelse af forskelsbehandling, ligestilling samt det europæiske handicapår. Det vil medvirke til at fastlægge, hvilke foranstaltninger der er de mest egnede til opfølgning på disse aktiviteter.

4. EU'S REGELVÆRK PÅ DET SOCIALE OG ARBEJDSMARKEDSMÆSSIGE OMRÅDE - KONSOLIDERING AF DE SOCIALE OG ARBEJDSMARKEDSMÆSSIGE NORMER I EU

EU er i besiddelse af et betydningsfuldt regelværk på det beskæftigelsesmæssige og sociale område. Lovgivningen, uanset om det er i form af direktiver, forordninger eller andre lovgivende instrumenter, udgør en væsentlig del af det, der er opnået på europæisk plan. Der er vedlagt en oversigt over EU-lovgivningen på det beskæftigelsesmæssige og sociale område (*bilag 1*). Dermed sikres der et ensartet område for erhvervslivet, der gør det nemmere for det indre marked at fungere, og som håndterer arbejdstagernes sociale behov i et økonomisk integreret Europa. Hertil kommer, at koordineringen af de nationale politikker hører ind under EU's regelværk på det sociale arbejdsmarkedsmæssige område.

På det beskæftigelsesmæssige og sociale område vedrører de lovgivende instrumenter i første omgang arbejdstagerne (nogle gange også deres familier) og virksomhederne. Arbejdsvilkår, den frie bevægelighed for personer, beskæftigelsesmæssig sikkerhed og sundhed, ligestilling mellem kvinder og mænd samt bekæmpelse af forskelsbehandling er nogle af de områder, der har haft en enorm virkning på livskvaliteten for de personer, der bor i Den Europæiske Union.

Europa-Kommissionen ser det som sin opgave at sikre, at EU's regelværk overholdes fuldt ud. Det Europæiske Råd, der er blevet styrket ved hvert eneste forårsmøde, har godkendt denne strategi fuldstændigt. I Stockholm i 2001 satte Det Europæiske Råd det som et mål at omsætte 98,5 % af alle direktiverne om det indre marked. I Barcelona i 2002 lovede stats- og regeringscheferne at udvise nul tolerance over for foranstaltninger, der var mere end to år forsinkede. I 2003 bekræftede Det Europæiske Råd denne strategi og opfordrede til at udarbejde en statusrapport, der skal forelægges på Det Europæiske Råds forårsmøde i 2004.

Det er dog ikke nok bare at omsætte Fællesskabets regler til national lovgivning. Lovgivningen skal også anvendes korrekt i praksis. Korrekt anvendelse og håndhævelse af den europæiske lovgivning er en forudsætning for, at Den Europæiske Union kan fungere godt og garantere sine borgere, arbejdstagere, forbrugere og erhvervsliv en retfærdig og lige behandling. En effektiv overvågning af den korrekte anvendelse er også afgørende for at kunne garantere, at Fællesskabets rettigheder rent faktisk kan håndhæves.

I den anden halvdel af den social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden vil Kommissionen gøre det til en topprioritet, at EU's regelværk på det sociale område overholdes, og at der føres tilsyn med anvendelsen heraf²⁷. Idet et tæt samarbejde mellem Kommissionen og medlemsstaterne udgør en væsentlig del af en effektiv overvågning af anvendelsen af fællesskabslovgivningen, bør der gøres brug af alle de til rådighed stående instrumenter, der gør det muligt at håndtere emner eller sager om manglende opfyldelse eller forkert anvendelse af fællesskabslovgivningen effektivt eller hurtigt. Der vil være store fordele at hente fra arbejdsgrupper og netværk, der er blevet etableret inden for de seneste par år, især med henblik på at knytte tjenesterne i medlemsstaterne tættere til gennemførelsen, overvågningen og opfølgningen af fællesskabslovgivningen. Strukturer, der er blevet etableret for nylig, som f.eks. den højtstående gruppe vedrørende arbejdsmarkedspolitiske relationer eller netværket af arbejdstilsynsinspektører, bør spille en betydningsfuld rolle, når det handler om at indkredse problemer med gennemførelsen og bidrage til at overvinde hindringerne på nationalt plan, især gennem informationsudvekslinger.

Sådanne netværk og grupper, der involverer hovedaktørerne på nationalt plan, vil spille en afgørende rolle i forbindelse med støtte til gennemførelsen og overholdelsen af Fællesskabets lovgivning. Udvidelsen vil gøre disse gruppers opgaver meget mere betydningsfulde. De vil medvirke til at sikre, at de forventninger, som arbejdstagerne fra de nye medlemsstater med rette har, kan opfyldes på den mest effektive og omkostningseffektive måde.

5. POLITISKE HOVEDOPGAVER OG KONKRET HANDLING

I løbet af den første halvdel af gennemførelsen af den social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden blev næsten alle foranstaltninger lanceret som planlagt. I løbet af den anden halvdel bør dette arbejde få den relevante opfølgning. Det medfører, at der vil blive vist særlig opmærksomhed med hensyn til at afprøve og sikre, at iværksatte foranstaltninger gennemføres korrekt og anvendes i hele Den Europæiske Union.

De følgende afsnit indeholder en række detaljerede planlagte foranstaltninger med angivelse af en tidsfrist, der tager udgangspunkt i de politiske retningslinjer fra Nice, og som skal sikre konsolideringen af det iværksatte arbejde og, hvilket er meget vigtigt, bekendtgøre nye planlagte foranstaltninger, der skal rettes mod uløste problemer og nye behov inden for beskæftigelses- og socialpolitikken. Denne liste bør sikre, at der hersker fuld åbenhed om prioriteter og aktiviteter for perioden indtil 2005. Det er imidlertid klart, at dagsordenen og dens gennemførelse bør forblive tilstrækkelig fleksibel og dynamisk for at gøre det muligt at træffe de bedst egnede foranstaltninger på rette tidspunkt.

²⁷ Se også Kommissionens meddelelse om en "bedre kontrol med gennemførelsen af Fællesskabsretten", KOM(2002) 725 endelig af 11.12.2002.

5.1 Flere og bedre jobs²⁸

Udsigten til tilvejebringelse af fuld beskæftigelse skal følges op af målrettede bestræbelser på at lette flest mulige personers deltagelse i arbejdsmarkedet, hvilket navnlig indebærer, at man skal styrke politikker, som sigter mod at fremme lige muligheder for mænd og kvinder på arbejdsmarkedet, skabe bedre muligheder for at forene arbejds- og familieliv, gøre det lettere at opretholde beskæftigelsen for ældre arbejdstagere, bekæmpe langtidsarbejdsløsheden og gennem en mobilisering af alle aktører, navnlig aktørerne i den sociale og solidariske økonomi, åbne mulighed for, at de mest sårbare kan integreres i arbejdsmarkedet. Valget af en videnbaseret økonomi forudsætter, at der investeres i menneskelige ressourcer for at fremme arbejdstagernes kvalifikationer og mobilitet. Sideløbende hermed er det vigtigt at fremme kvaliteten af beskæftigelsen, og at udvikle strategier for livslang uddannelse og erhvervsuddannelse, som faktisk er til gavn for det størst mulige antal personer.

Det har topprioritet at omsætte Europas fulde beskæftigelsespotentialer ved at arbejde mod en erhvervsfrekvens, der ligger så tæt som muligt på 70 % i 2010, med en konkret erhvervsfrekvens på 60 % for kvinder og 50 % for ældre arbejdstagere under hensyntagen til medlemsstaternes forskellige udgangspositioner.

Revisionen af fem års europæisk beskæftigelsesstrategi har bekræftet strategiens positive rolle med hensyn til at støtte udviklingen inden for beskæftigelsen og gøre det nemmere for de seneste år strukturreformer i medlemsstaterne. Det har inspireret til arkitekturen bag en fornyet strategi, der skulle være bedre rustet til på en mere effektiv måde at klare udfordringer, som f.eks. de demografiske tendenser, regionale forskelle, globalisering og omstrukturering.

Den moderniserede beskæftigelsesstrategi er bygget op om tre hovedmål, nemlig fuld beskæftigelse gennem en øget erhvervsfrekvens; kvalitet og produktivitet i arbejdet; og samhørighed og et integrerende arbejdsmarked, der er indbyrdes forbundet og yder gensidig støtte. Det Europæiske Råds forårsmøde i marts 2003 bekræftede, at beskæftigelsesstrategien spiller den førende rolle i forbindelse med gennemførelsen af de beskæftigelses- og arbejdsmarkeds-mæssige mål under Lissabonstrategien. På mødet blev der også anmodet om, at de nye treårs perspektiver i forbindelse med retningslinjerne for beskæftigelsen udgør et stabilt grundlag for en forenklet, bedre styret og mere effektiv strategi. Kommissionen vedtog den 8. april 2003 som led i en "pakke med retningslinjer" bestående af overordnede retningslinjer for den økonomiske politik, forslag og henstillinger om beskæftigelsen.²⁹ De foreslåede retningslinjer for beskæftigelsen indeholder en liste over ti prioriterede områder med henblik på foranstaltninger, der støtter de førnævnte hovedmål, herunder nye prioriterede områder, som f.eks. forvandlingen af sort arbejde til legalt arbejde og større synlighed omkring indvandrings-anliggender.

Gennemførelsen af Lissabonstrategien og den social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden vil drage fordel af tilpasningen over en ny treårig periode af Den Europæiske Unions politiske hovedredskaber til strukturreformer, dvs. de overordnede retningslinjer for den økonomiske politik, strategien vedrørende det indre marked og retningslinjerne for beskæftigelsen.

I tilknytning til indbydelsen til Det Europæiske Råds forårsmøde i 2003 oprettede Kommissionen en taskforce vedrørende beskæftigelsen i Europa, der har til opgave at udpege praktiske reformforanstaltninger, som kan hjælpe medlemsstaterne med at gennemføre den reviderede europæiske beskæftigelsesstrategi.

²⁸ Den indrammede tekst med kursiv er taget fra den social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden, som den blev godkendt på Det Europæiske Råds møde i Nice (december 2002).

²⁹ KOM(2003)170, 176 og 177 af 8. april 2003

Midtvejsevalueringen af Den Europæiske Socialfond vil være afsluttet ved udgangen af 2003. Der vil blive draget relevante konklusioner for resten af programperioden 2000-2006 såvel som for den fremtidige bistand fra ESF. Samtidig med at ESF er et væsentligt finansielt instrument under den europæiske beskæftigelsesstrategi, er den også involveret i processen om social integrering. ESF støtter også den fælles dobbelte målsætning om at opnå og styrke lige muligheder for kvinder og mænd og princippet om integrering af ligestillingsaspektet i andre politikker. Endvidere vil iværksættelsen i 2004 af den anden fase af fællesskabsinitiativet Equal støtte fornyende strategier og udvekslingen af god praksis, især med hensyn til foranstaltninger, der er udarbejdet som led i beskæftigelsesstrategien, processen vedrørende social integrering og rammestrategien for ligestilling mellem mænd og kvinder.

Foranstaltning

Gennemførelse af den reviderede europæiske beskæftigelsesstrategi

- Gennemførelse af den reviderede europæiske beskæftigelsesstrategi; den bygger på retningslinjerne og henstillingerne for beskæftigelsen og overvåges gennem en årlig fælles beskæftigelsesrapport (2004-2005).
- Revision og udvikling af indikatorer til overvågning af beskæftigelsesstrategien, der skal anvendes i den fælles beskæftigelsesrapport (2004-2005).
- Styrkelse af analysen af beskæftigelsessituationen for et EU med 25 medlemsstater (2004-2005).
- Udnyttelse af rapporterne fra arbejdsmarkedets parter om gennemførelsen af retningslinjerne for beskæftigelsen i medlemsstaterne med det formål at lancere et "peer review" af arbejdsmarkedets parter (2004).
- Opfølgning af rapporten fra taskforcen vedrørende beskæftigelse (2004).
- Opfordring til arbejdsmarkedets parter om at komme med deres bidrag til trepartstopmødet (2004-2005).
- Synliggørelse af den makro-økonomiske dialog inden for rammerne af den økonomiske og sociale styring i Europa (2004-2005).

Gennemførelse af handlingsplanen om færdigheder og mobilitet

- Indførelse af et europæisk sygesikringskort (2004).
- Kommissionens meddelelse om den videnbaserede økonomi med flere og bedre jobs og større social samhørighed (2005).

Den Europæiske Socialfonds rolle

- Investering i dannelse af den menneskelige kapital gennem ESF.
- Rapport om midtvejsevalueringen af ESF (2004).
- Iværksættelse af den anden fase af Fællesskabets initiativ Equal (2004) og integrering af de fornyelser og den gode praksis, der allerede er udviklet, i beskæftigelsesstrategien og i processen om social integrering.

5.2 Foregribning af ændringerne i arbejdsmiljøet med henblik på at drage fuldt udnytte heraf gennem en ny ligevægt mellem fleksibilitet og sikkerhed

De dybtgående forandringer i økonomien og arbejdet, som især skyldes fremkomsten af den videnbaserede økonomi og globaliseringen, tager fart og berører alle medlemsstaterne. De kræver nye fælles løsninger, som tager hensyn til lønmodtagernes forventninger. Den sociale dialog og medbestemmelse skal skabe betingelser for, at lønmodtagerne kan deltage i forandringerne, ved at man foregriber udviklingen i virksomhederne, de forskellige sektorer i industrien og i de relevante geografiske områder. Bestræbelserne på at fastlægge fælles innovative rammer, som er tilpasset de nye former for beskæftigelse, skal gøre det muligt at fremme den enkelte lønmodtagers mobilitet og accept af mere og mere forskelligartede arbejdssituationer, ved at der skabes overgange mellem disse situationer eller successive jobs. De foranstaltninger, der skal træffes for at ledsage disse forandringer, skal bygge på en afbalanceret anvendelse af de forskellige eksisterende fællesskabsinstrumenter, herunder navnlig den åbne koordinationsmetode og give arbejdsmarkedets parter vide rammer for initiativer.

Det centrale budskab bag Lissabonstrategien er "forandring", der medfører en strukturel proces af økonomisk og social fornyelse. Den politiske strategi, der er et resultat af dette mål, er at acceptere forandringen som en faktor, der fornyer den europæiske økonomi, skaber udvikling og fornyelse samt øger væksten i produktiviteten og styrker virksomhedernes evne til at øge rentabiliteten. De offentlige myndigheder og arbejdsmarkedets parter i Europa og dets medlemsstater har opbygget en lang tradition for at gøre disse ændringer nemmere og støtte ændringsprocessen gennem bestemmelser og praksis.

Den konvergensproces, der forårsages af udvidelsen, vil yderligere sætte skub i behovet for at forvalte en sådan økonomisk forandring for at sikre, at den bidrager til en bæredygtig forbedring af den fælles levestandard og til lige muligheder, således at alle kan drage fordel af ændringen. På samme tidspunkt vil det fortsat være nødvendigt med foranstaltninger for at opretholde den sociale stabilitet og imødekomme behov hos de personer, der er blevet negativt berørt af ændringerne.

Man har brug for partnerskab for at klare ændringer. Partnerskabet er imidlertid også afgørende for at tilpasse og forbedre arbejdsbetingelserne og de kontraktmæssige forbindelser. Det støtter også udviklingen af den sociale kapital. Arbejdsmarkedets parter spiller en afgørende rolle med hensyn til at modernisere beskæftigelsesrelationerne og styrke kvaliteten af arbejdsmarkedsrelationerne for at kunne leve op til denne udfordring. Fremme af tilpasningsevnen vil fortsat være en central målsætning for erhvervslivets parter.

Udviklingen af en tværfaglig og sektoriel dialog mellem arbejdsmarkedets parter på europæisk plan som en særlig del af traktaten udgør et væsentligt redskab i forbindelse med den yderligere modernisering og udvikling af den europæiske sociale model. Med vedtagelsen af deres fælles arbejdsprogram for perioden 2003-2005 har arbejdsmarkedets parter taget et afgørende skridt i retning mod selvstændigt at støtte gennemførelsen af Lissabonstrategien. Udvidelsen vil have en stor indflydelse på, hvordan dialogen mellem arbejdsmarkedets parter fungerer, eftersom strukturerne vedrørende arbejdsmarkedets parter stadigvæk er under udvikling og skal styrkes, især på sektorplan. Kommissionen har til hensigt at gøre denne proces lettere gennem en passende styrkelse af kapacitetsopbygningen og fremme af god praksis. Fortsættelsen af repræsentativitetsundersøgelsen og monografierne om arbejdsmarkedets parter inden for en række sektorer i de nye medlemsstater vil medvirke til at sætte fokus på sådanne aktiviteter.

Endvidere kan strategien vedrørende virksomhedernes sociale ansvar spille en afgørende rolle med hensyn til at styrke Europas evne til bæredygtig udvikling og medvirke til at finde acceptable kompromiser og nå frem til scenarier, hvor alle er vindere, for så vidt angår de økonomiske, sociale og miljømæssige behov og ønsker.

Endelig vil fremme af sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen have førsteprioritet i de kommende år, især gennem den yderligere gennemførelse af den nye sundheds- og sikkerhedsstrategi (2002-2006) og ved at konsolidere en kultur, der handler om forebyggelse af risici ud fra en overordnet strategi om trivsel på arbejdspladsen, og kombinere en række forskellige politiske instrumenter.

Foranstaltning

Socialt partnerskab

- Kommissionens meddelelse om gennemførelse af de forhandlede aftaler gennem frivillige instrumenter (2004).
- Kommissionens rapport om gennemførelse af det selvstændige arbejdsprogram for arbejdsmarkedets parter (2005).
- Revision af det europæiske center for forvaltning af ændringer, der hører under Det Europæiske Institut til Forbedring af Leve- og Arbejdsvilkårene, med henblik på tilpasning til udvidelsen og styrkelse af netværket med de nationale centre (2004-2005) såvel som udviklingen af udvekslinger af erfaring om moderniseringen af arbejdstilrettelæggelsen, der skal udføres af instituttet (2004).

Virksomhedernes sociale ansvar

- Rapporten om forummet for virksomhedernes sociale ansvar (2004).
- Kommissionens meddelelse om virksomhedernes sociale ansvar (2005).
- Nedsættelsen af en høringsgruppe bestående af virksomhedsrepræsentanter på det sociale område (2004).

Høring og aftaler

- Opfølgning af debatten blandt arbejdsmarkedets parter om de sociale konsekvenser ved omstrukturering (2004).
- Høring af arbejdsmarkedets parter vedrørende omformulering af direktiverne om arbejdstid (2004).
- Høring af arbejdsmarkedets parter om en mulig revision af direktiv 2001/23/EF, der handler om tværnationale overførsler (2005).
- Opfølgning af et høringsdokument fra arbejdsmarkedets parter om alternative måder at løse konflikter på (2004).

Arbejdsret

- Forhandling og vedtagelse af et direktiv fra Europa-Parlamentet og Rådet om beskyttelse af arbejdstagernes personlige oplysninger (2004-2005).
- Forhandling og vedtagelse af uafsluttede lovgivningsforslag om europæiske foreninger og gensidige selskaber (2004-2005).
- Kommissionens meddelelse om økonomisk afhængigt arbejde (2005).

Opfølgning af rapporter og, undersøgelser

- Undersøgelse af de sociale og lovmæssige indvirkninger ved tværnationale overførsler (2004).
- Opfølgning af undersøgelsen om fyringer af enkeltpersoner (2004-2005).
- Nedsættelse af en rådgivende ekspertgruppe, der skal gøre en harmonisk og korrekt anvendelse af revisionen af direktiv 96/71 om udstationering af arbejdstagere lettere (2004-2005).
- Rapport fra en højtstående gruppe om hindringer for tværnationale ordninger for lønmodtagernes andel i kapitalen (2004) og udveksling af information og pejlemærker (2005).
- Rapport om udviklingen af arbejdsret (2004)
- Undersøgelse af tværnationale overenskomster (2004).
- Nedsættelse af en teknisk gruppe vedrørende udarbejdelsen af kvalitetsindikatorer for arbejdsmarkedsrelationerne (2004).

Sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen

Den erhvervsmæssige sundheds- og sikkerhedsdagsorden bygger på den korrekte udførelse og gennemførelse af den samlede sikkerheds- og sundhedsstrategi³⁰, der blev vedtaget i 2002, og som indeholder:

Lovgivning

- Forenkling af den administrative opfølgning på al sundheds- og sikkerhedslovgivning (2005).
- Kodificering af direktivet om de kræftfremkaldende stoffer (2004).
- Kodificering af direktiverne om asbest og arbejdsudstyr (2004 og 2005).
- Forhandling og vedtagelse af direktiver om fysiske agenser - elektromagnetfelter (skal afsluttes i 2004) og optisk bestråling (skal afsluttes i 2005).

³⁰ KOM(2002) 118 af 11.3.2002.

Opfølgning, undersøgelser og arrangementer

- Analyse af resultaterne af arbejdsmarkedsparternes fælles program om stress (2004) og om mobning og vold på arbejdspladsen (2005).
- Forberedelse af de praktiske retningslinjer, der skal lette anvendelsen af direktiverne "Kemiske agenser" (2004) og "stilladser" (2005).
- Oprettelse af et observatorium for risici under Det Europæiske Arbejdsmiljøagentur (2004).

5.3 Bekæmpelse af alle former for udstødelse og forskelsbehandling

Tilbagevenden til vedvarende økonomisk vækst og udsigten til fuld beskæftigelse betyder ikke, at der spontant bliver mindre fattigdom og udstødelse i Den Europæiske Union. Det gør det derimod endnu mere uacceptabelt, at disse fænomener fortsat eksisterer. Det Europæiske Råd i Lissabon understregede nødvendigheden af at gøre en markant indsats for at få udryddet fattigdommen. Denne vilje, som der er givet udtryk for på højeste niveau i hver af staterne, skal omsættes til praksis ved, at alle de lokale aktører, herunder navnlig ngo'er og den sociale sektor, mobiliseres, og den skal ledsages af foranstaltninger til sikring af ligebehandling af alle statsborgere i tredjelande, som har lovlig bopæl på EU's område.

Fattigdommen er uacceptabelt stor, hvilket Europas stats- og regeringschefer erkendte på Det Europæiske Råds møde i Lissabon. Dette var startskuddet til en politik, der skal bekæmpe fattigdommen i Den Europæiske Union i form af et intensiveret samarbejde mellem medlemsstaterne, sådan som det blev gennemført ved den åbne koordinationsmetode vedrørende social inddragelse, der blev iværksat på Det Europæiske Råds møde i Nice. Udvidelsen vil betyde, at social udstødelse og fattigdom bliver til endnu mere presserende emner.

En høj grad af social samhørighed bygger på principperne om solidaritet og social integrering. Anden generation af de nationale handlingsplaner skal medvirke til at få målsætningen for 2010 fra Lissabon inden for rækkevidde, især gennem etablering af de passende nationale mål med henblik på i betragtelig grad at reducere antallet af personer, der risikerer fattigdom og social udstødelse. For at dette skal lykkes, kræves der en integreret og omfattende strategi, der indarbejder problemer med fattigdom og udstødelse i alle relevante dele af udarbejdelsen af politikker, indeholder et kønsperspektiv og udvikler sig gennem et stærkt partnerskab på alle niveauer, dvs. mellem offentlige myndigheder, arbejdsmarkedets parter, ngo'er og andre interessenter.

En forenkling og tilpasning af de forskellige former for arbejde med social sikring og social integrering i et sæt sammenhængende rammer inden for den åbne koordinationsmetode³¹ skal medvirke til at gøre et effektivt fremskridt på dette område lettere.

Kommissionen arbejder i 2003 sammen med de tiltrædende lande med henblik på at indgå et fælles integrationsnotat med hver enkelt af dem; der vil blive fremsendt en kort rapport herom til Det Europæiske Råds møde i foråret 2004 samtidig med den fælles rapport mellem Kommissionen og Rådet om den anden runde af de nationale handlingsplaner for integrering. Det betyder, at alle 25 medlemsstater i en udvidet Union i fællesskab kan gå videre til næste skridt i denne proces.

³¹ Jf. Formandsskabets konklusioner, Det Europæiske Råd i Bruxelles af 20. og 21. marts 2003 § 51.

Samtidig skal Den Europæiske Union fortsat støtte grundlæggende sociale rettigheder og udvikle effektive politikker og foranstaltninger, der skal bekæmpe forskelsbehandling og fjerne hindringer for deltagelse på grund af race eller etnisk oprindelse, religion eller tro, alder, handicap og seksuel orientering. Det er også vigtigt, at foranstaltningerne træffes for at sikre lige behandling af alle tredjelandsstatsborgere, der lovligt opholder sig i Den Europæiske Union.

Bekæmpelsen af forskelsbehandling er en af de mest grundlæggende menneskerettigheder og kampen mod forskelsbehandling udgør en væsentligt udfordring for Den Europæiske Union. Vedtagelsen af pakken til bekæmpelse af forskelsbehandling (to direktiver og et fællesskabs-handlingsprogram) i 2000 var et vigtigt skridt mod at opnå ligestilling på en række nye områder. Medlemsstaterne er nu ved at omsætte denne lovgivning til national lovgivning og udvikle deres egne strategier og politikker på dette område.

En hovedprioritet i løbet af de næste år er at sikre, at den banebrydende lovgivning om bekæmpelse af forskelsbehandling er omsat korrekt og håndhæves fuldt ud i et udvidet EU. Bortset fra konsolidering og realisering af de opnåede resultater er der behov for at se på den fremtidige strategi på dette område for at kunne håndtere de nye udfordringer efter udvidelsen, som f.eks. forskelsbehandling af etniske minoriteter, herunder specielt sigøjnere. I denne sammenhæng vil det arbejde, der udføres i forbindelse med de grundlæggende rettigheder i konventet til udarbejdelse af den nye forfatning, være af stor betydning.

Foranstaltning

Social integrering

- Fælles rapport om social integrering (2004).
- Forbedring af indikatorerne på området fattigdom og social udstødelse (2004).
- Høring af arbejdsmarkedets parter om gennemførligheden vedrørende mindstelønnen som følge af Rådets henstilling af 1992 om den garanterede mindsteløn (2004).

Handicappede

- Opfølgning på EU-handlingsplanen og på meddelelsen om integration af handicappede (2004-2005).
- Kommissionens rapport om situationen for handicappede (2005).

Bekæmpelse af forskelsbehandling og de grundlæggende rettigheder

- Kommissionens meddelelse om den fremtidige strategi for bekæmpelse af forskelsbehandling (2004).
- Rapport til Europa-Parlamentet og Rådet om anvendelsen af Rådets direktiv 2000/43/EF (2005).

5.4 Den sociale beskyttelse skal moderniseres

Ordningerne for social beskyttelse, som er en væsentlig bestanddel i den europæiske sociale model, samtidig med at de forbliver under hver af medlemsstaternes ansvar, står over for fælles udfordringer. Samarbejdet mellem staterne må styrkes, så man mest effektivt kan tage udfordringerne op, navnlig gennem Udvalget for Social Beskyttelse. Moderniseringen af de sociale beskyttelsesordninger skal understøtte solidaritetskravene; dette er udfordringen i forbindelse med de foranstaltninger, der skal træffes både med hensyn til pension og sundhed og for at nå frem til en aktiv social stat, der energisk tilskynder til deltagelse på arbejdsmarkedet.

Moderniseringen af den europæiske sociale model, der forbinder målet om økonomisk udvikling og solidaritet med hinanden, kræver forbedringer af den sociale sikring for at kunne leve op til forvandlingen til den videnbaserede økonomi og til ændringerne i de sociale og familiemæssige strukturer. Den bør tage sit udgangspunkt i den sociale sikrings rolle som produktiv faktor og tage højde for de omkostninger, der er forbundet med ikke at have en socialpolitik.

Øget samarbejde inden for de forskellige former for social sikring kræver en mere aktiv deltagelse af alle relevante aktører på alle niveauer. Tilpasningen af de forskellige former i ét sæt sammenhængende rammer inden for én åben koordinationsmetode vil styrke den sociale dimension af Lissabonstrategien i betydelig grad³². En fundamental del af Fællesskabets indsats på området social sikring vedrører de lovgivningsmæssige rammer, der skal gøre den frie bevægelighed for personer lettere, især gennem koordinationen af de sociale sikringsordninger. Den oprindelige forordning nr. 1408/71 er under kraftig ændring i øjeblikket og vil stadig kræve lovgivningsmæssige foranstaltninger i de kommende år. Det gælder især det europæiske sygesikringskort og ajourføringen af den liste, der er under udarbejdelse, over ydelser, der ikke kan eksporteres. Et andet væsentligt element, der skal lette den frie bevægelighed, er retten til at tage sin pensionsret med sig.

Foranstaltning

Gennemførelse af den åbne koordinationsmetode

- Gradvist skridt mod en ensartet social sikringsproces, herunder en årlig rapport om social sikring som middel til at vurdere, hvilket fremskridt der er sket, hen imod den generelle målsætning om at modernisere og forbedre den sociale sikring (2004-2005).
- Udveksling af god praksis om de væsentligste emner og af politiske strategier til forbedring af koordineringen inden for sundhedspleje som følge af meddelelsen om sundhedspleje (2004).

Lovgivningsmæssige rammer for at lette den frie bevægelighed

- Afslutning af forhandlingerne om forordningen, der skal forenkle og modernisere forordning nr. 1408/71 om koordination af sociale sikringsordninger (2004).
- Kommissionens lovforslag om gennemførelse af forordningen om forenkling og moderniseringen af den koordinerede forordning (2004).

³² Jf. også KOM(2003) 5 af 14.1.2003.

- Kommissionens rapport om gennemførelse af direktiv 98/49/EF om tillægspensioner (2004).
- Opfølgning på den anden fase af høringen af arbejdsmarkedets parter om, hvorvidt man kan tage sine pensionsrettigheder med sig (2004).

5.5 Fremme af lige behandling af mænd og kvinder

Fremme af ligestilling mellem kønnene gennemføres gennem hele den sociale dagsorden og suppleres med en række specifikke foranstaltninger vedrørende både kvinders adgang til beslutningsprocessen og styrkelse af retten til ligebehandling samt med hensyn til sammenhængen mellem arbejdsliv og familieliv.

Engagementet, der har eksisteret i mange år, om at opnå lige behandling mellem kvinder og mænd på europæisk plan bør forstærkes.

De initiativer, der er nævnt på resultattavlen for februar 2003, er langt fremme. En meddelelse om gennemførelse af kønsaspektet i strukturfondenes programdokumenter er blevet offentliggjort³³. Et forslag om et nyt direktiv, der skal udvide de områder, hvor princippet om lige behandling bør gælde, og diskriminationen ud fra køn bør afskaffes, skal forelægges i 2003. Kommissionen har også iværksat en generel høring om en revision af de eksisterende direktiver om lige behandling. Dertil kommer en fælles meddelelse om vold i hjemmet og en rapport om forældreorlov, der er under udarbejdelse³⁴.

I 2004 vil der ske et stort fremskridt i form af den første rapportering til forårsmødet i marts 2004 om udviklingen hen imod ligestilling mellem kvinder og mænd og om retningslinjerne for princippet om integrering af ligestillingsaspektet. Ligeledes skal man overveje mulighederne for at oprette et europæisk ligestillingscenter.

2005 er det sidste år for den nuværende rammestrategi, der skal fremme lige behandling, og Kommissionen vil fremsætte forslag om fornyelse heraf. Kommissionen vil i 2005 gøre status over en række initiativer i forbindelse med kvinder i beslutningsprocessen.

Foranstaltning

- Årlig rapport til det europæiske forårstopmøde om styrkelse af ligestilling og om princippet om integrering af ligestillingsaspektet (2004-2005).
- Revision af direktiverne om ligestilling inden for beskæftigelse og socialpolitik (2004).
- Meddelelse om en ny rammestrategi for ligestilling 2006-2010 (2005).
- Meddelelse om kvinders deltagelse i beslutningsprocessen (2005).
- Europæisk konference om markeringen af Beijing +10 (2005).

³³ KOM(2002) 748 endelig.

³⁴ Gennemførelse af direktiv 96/34/EØF

5.6 Udbygning af det sociale aspekt af udvidelsen og Den Europæiske Unions forbindelser udadtil

Udvidelsen og forbindelserne udadtil er på flere måder en udfordring og en lejlighed til at gøre en EF-indsats på det sociale område. Det er nødvendigt at fremme udvekslingen af erfaringer og strategier med ansøgerlandene, især for sammen mere effektivt at give sig i kast med udfordringer som fuld beskæftigelse og bekæmpelse af social udstødelse samt fremme en integreret økonomisk og social dagsorden, der svarer til den europæiske strategi, i de internationale organer.

Efter konklusionerne fra Det Europæiske Råds møde i København (2002) øger Kommissionen fra 2003 overvågningen af den lovgivningsmæssige og politiske udvikling i de ti tiltrædende lande med henblik på at sikre en bedst mulig forberedelse af deres medlemskab. Inden for det beskæftigelsesmæssige og sociale område omfatter dette bestræbelser med hensyn til lovgivning, dialog mellem arbejdsmarkedets parter, forberedelse af deltagelsen i den europæiske beskæftigelsesstrategi og i den åbne koordinationsmetode inden for områder som social integrering og pensioner samt forberedelse til ESF's fremtidige intervention.

Dertil kommer, at deltagelsen af de ti tiltrædende lande i Fællesskabets programmer, agenturer og udvalgsmøder vil udgøre en nyttig forberedelse til tiltrædelsen ved at gøre disse lande bekendte med Den Europæiske Unions politikker og arbejdsmetoder.

Med hensyn til internationalt samarbejde skal den sociale dimension fremmes aktivt i EU's internationale relationer, i samarbejdet med internationale organisationer og i det bilaterale samarbejde. I den sammenhæng skal der lægges stor vægt på social udvikling og fattigdomsbekæmpelse, hvilket bidrager til at opfylde udviklingsmålene i FN's Millennium-erklæring senest i 2015. Hovedelementerne omfatter beskæftigelsen og den sociale dimension af globaliseringen gennem fremme af grundlæggende arbejdsnormer, en integreret strategi vedrørende bæredygtig udvikling, fremme af ligestilling i forbindelse med udviklingssamarbejde og fremme af sundhed og uddannelse som nøglefaktorer for fattigdomsbekæmpelse.

Foranstaltning

- Videreføre og styrke overvågningen af kandidatlandenes gennemførelse af EU's regelværk i forbindelse med beskæftigelse og sociale anliggender.
- Sikre den korrekte anvendelse af overgangsbestemmelserne om arbejdskraftens frie bevægelighed.
- Fortsætte forberedelsen af Bulgariens, Rumæniens og Tyrkiets tiltrædelse.
- Kommissionens meddelelse om den sociale dimension af forbindelserne med tredjelande (2005).
- Udvikle Fællesskabets samarbejde yderligere med internationale organisationer inden for områder som beskæftigelse, almen uddannelse og erhvervsuddannelse, sundhed, ligestilling, social sikring og grundlæggende sociale rettigheder.
- Fortsat styrke relationerne og samarbejdet med ILO vedrørende dagsordenen om passende arbejde og fremme af de grundlæggende arbejdsnormer med særlig fokus på kampen mod børnearbejde.

- Bidrage til gennemførelsen af Verdenskommissionens rapport om den sociale dimension af globaliseringen.
- Bidrage til FN's konvention om handicappedes rettigheder.
- Fremme den sociale dimension i Euromed- og Balkansamarbejdet.
- Fortsætte det bilaterale samarbejde med Japan og USA.
- Sikre at aftalen om den frie bevægelighed for personer og arbejdsgruppen om social sikring fungerer korrekt mellem EU og Schweiz.
- Forhandlinger om bestemmelser vedrørende den frie bevægelighed og social sikring i associerings- og stabiliseringsaftaler mellem EU og Kroatien, Rusland, Makedonien, Det Tidligere Jugoslavien og Albanien.
- Beslutninger truffet af EØS og de fælles udvalg mellem EU og Schweiz, der ændrer disse aftalers bilag om social sikring med henblik på de nye medlemsstaters tiltrædelse.

Beskæftigelse

- "Joint Assessment Papers" (fælles vurderingspapirer) om Tyrkiet - 2004.
- Samarbejde med OECD for at sikre konvergenen mellem den europæiske beskæftigelsesstrategi og OECD-jobstrategien.

Social integrering

- Sammenfattende rapport om det fælles memorandum vedrørende den sociale integrering af de ti tiltrædende lande (2004).
- Indgåelse af et fælles memorandum om social integrering i forbindelse med Bulgarien og Rumænien (2004).

Social sikring

- Udvidelseskonference om koordinering af de sociale sikringsordninger (2004).
- Kommissionens lovforslag til beslutninger, der skal træffes i associeringsrådene i forbindelse med EU's associeringsaftaler med Marokko, Tunesien, Tyrkiet og Makedonien om koordinering af de sociale sikringsordninger (2004).

6. KONKLUSIONER OG PERSPEKTIVER

Den social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden har sat voldsomt skub i moderniseringen af den europæiske sociale model og bidraget til at omstrukturere velfærdsstaten således, at den kan leve op til det nuværende og fremtidige europæiske samfunds nye økonomiske og sociale udfordringer og behov.

Midtvejsevalueringen har givet en enestående mulighed for at overveje det hidtil opnåede og rette nøgleforanstaltningerne mod fremtidens udvidede EU med 25 medlemsstater.

2004 og 2005 vil være afgørende for at gøre integrationen af de ti lande i Den Europæiske Union lettere. Derfor placerer midtvejsevalueringen overholdelsen af EU's regelværk på det sociale og arbejdsmarkedsmæssige område og især udpegelsen af støtteforanstaltninger, som en topprioritet. ESF vil yde betydelig hjælp ved at lette integrationen gennem sin foranstaltningsorienterede finansielle støtte. Udvidelsen kan kun lykkes, hvis alle relevante aktører på alle plan inddrages fuldt ud i arbejdet med at forme og gennemføre foranstaltningerne.

Viden og forståelse er centrale ord, når det drejer sig om at skabe et Europa, hvor al energi handler om at forbedre de levestandarder og den livskvalitet, der er alment gældende, og hvor der er lige muligheder for alle til at drage fordel af økonomisk og social velstand. Europa-Kommissionen investerer betydelige summer i analyser, offentliggør sine resultater og omsætter den opnåede viden i egnede foranstaltninger. Den analyse og de informationer, der tilvejebringes af Det Europæiske Institut til Forbedring af Leve- og Arbejdsvilkårene i Dublin, Det Europæiske Arbejdsmiljøagentur i Bilbao og Det Europæiske Overvågningscenter for Racisme og Fremmedhad i Wien bidrager i høj grad til opfyldelsen af dette mål. Lissabonmål-sætningen, der er formuleret omkring en dynamisk økonomi med ikke-inflationær vækst, flere og bedre jobs, større social samhørighed og respekt for miljøet sørger for, at Den Europæiske Union har et klart og langsigtet mål. Midtvejsevalueringen af den social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden har som sit mål at bidrage til at opfylde denne strategiske målsætning.

For perioden efter 2005 har Europa-Kommissionen nedsat en ekspertgruppe på højt plan vedrørende den fremtidige beskæftigelses- og socialpolitik. Denne gruppe har til opgave at undersøge de nye behov, som Den Europæiske Union vil stå over for i anden halvdel af dette årti, og gøre sig overvejelser om de vigtigste retningslinjer for de fremtidige foranstaltninger.

Ekspertgruppen på højt plan vil i 2004 forelægge en rapport for Kommissionen, som gøres tilgængelig for aktørerne og den brede offentlighed. Denne rapport skal være et bidrag til den offentlige debat om, i hvilken retning EU's politikker og foranstaltninger vil bevæge sig i fremtiden og skal være en hjælp for Kommissionen, når den i 2005 skal udarbejde en ny dagsorden, der passer til det behov og de forventninger, som det Europæiske samfund og erhvervsliv har.

Debatten om den nye dagsorden vil yderligere blive støttet gennem en konference om de vigtigste erfaringer fra evalueringen af politikker og instrumenter fra den social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden for 2000-2005.

BILAG

1. Arbejdsretlige bestemmelser
Direktiver, der er trådt i kraft:
80/987/EØF om beskyttelse af arbejdstagerne i tilfælde af arbejdsgiverens insolvens
91/383/EØF om supplerende foranstaltninger til forbedring af sikkerheden og sundheden på arbejdsstedet for arbejdstagere, der har et tidsbegrænset ansættelsesforhold eller et vikaransættelsesforhold
91/533/EØF om arbejdsgiverens pligt til at underrette arbejdstageren om vilkårene for arbejdskontrakten eller ansættelsesforholdet
93/104/EF om tilrettelæggelse af arbejdstiden
94/33/EF om beskyttelse af unge på arbejdspladsen
94/45/EF om indførelse af europæiske samarbejdsudvalg eller en procedure i fællesskabsvirksomheder og fællesskabskoncerner med henblik på at informere og høre arbejdstagerne
96/71/EF om udstationering af arbejdstagere som led i udveksling af tjenesteydelser (frist: 16.12.99)
97/74/EF om udvidelse af direktiv 94/45/EF om indførelse af europæiske samarbejdsudvalg eller en procedure i fællesskabsvirksomheder og fællesskabskoncerner med henblik på at informere og høre arbejdstagerne, til at omfatte Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirland (15.12.99)
97/81/EF om rammeaftalen vedrørende deltidsarbejde, der er indgået af Unice, CEEP og EFS (frist: 20.01.2000)(98/23-UK)
98/23/EF om udvidelse af direktiv 97/81/EF om rammeaftalen vedrørende deltidsarbejde, der er indgået af UNICE, CEEP og EFS, til også at omfatte Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirland (7.4.00)
98/50/EF om tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om varetagelse af arbejdstagernes rettigheder i forbindelse med overførsel af virksomheder, bedrifter eller dele af bedrifter (frist: 17.07.2001)
98/59/EF om tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivninger vedrørende kollektive afskedigelser – kodificering - EFT 98.225 16-21
99/63/EF om gennemførelse af den aftale om tilrettelæggelse af arbejdstiden for søfarende, som er indgået mellem European Community Shipowners' Association (ECSA) og Federation of Transport Workers' Unions in the European Union (FST) (frist: 30.06.2002)
99/70/EF om rammeaftalen vedrørende tidsbegrænset ansættelse, der er indgået af EFS, UNICE og CEEP (frist: 10.07.2001)
2001/23/EF om tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om varetagelse af arbejdstagernes rettigheder i forbindelse med overførsel af virksomheder eller bedrifter eller af dele af virksomheder eller bedrifter (kodificering direktiv 77/187 og 98/50)
Direktiver, hvis gennemførelsesfrist endnu ikke er udløbet:
2000/34/EF om visse aspekter i forbindelse med tilrettelæggelse af arbejdstiden, for at omfatte sektorer og aktiviteter, der er undtaget fra dette direktiv (gennemførelsesdato: 1.8.03)
2000/79/EF om iværksættelse af den europæiske aftale om tilrettelæggelse af arbejdstiden for mobile arbejdstagere i civil luftfart, som er indgået af Sammenslutningen af Europæiske Luftfartsselskaber (AEA), European Transport Workers' Federation (ETF), European Cockpit Association (ECA), Den Europæiske Organisation for Regionale Luftfartsselskaber (ERA) og Den Internationale Charterflysammenslutning (IACA) (1.12.03)
2001/86/EF om fastsættelse af supplerende bestemmelser til statut for det europæiske selskab (SE) for så vidt angår medarbejderindflydelse (8.10.04)

2002/14/EF om indførelse af en generel ramme for information og høring af arbejdstagerne i Det Europæiske Fællesskab (23.3.2005)
2002/74/EF om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om beskyttelse af arbejdstagerne i tilfælde af arbejdsgiverens insolvens (ændring af direktiv 80/987) (08.10.05)
2. LIGEBEHANDLING
<i>Direktiver, der er trådt i kraft:</i>
75/117/EØF om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivninger om gennemførelse af princippet om lige løn til mænd og kvinder
76/207/EØF om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder for så vidt angår adgang til beskæftigelse, erhvervsuddannelse, fremmelse samt arbejdsvilkår
79/7/EØF om gradvis gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til social sikring
86/378/EØF om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder inden for de erhvervstilknyttede sociale sikringsordninger
86/613/EØF om anvendelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder i selvstændige erhverv, herunder i landbrugserhverv, samt om beskyttelse af kvinder i selvstændige erhverv i forbindelse med graviditet og barsel
92/85/EØF om iværksættelse af foranstaltninger til forbedring af sikkerheden og sundheden under arbejdet for arbejdstagere som er gravide, som lige har født, eller som ammer
96/34/EF om den rammeaftale vedrørende forældreorlov, der er indgået af UNICE, CEEP og EFS (frist:15.12.99)
96/97/EF om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder inden for de erhvervstilknyttede sociale sikringsordninger (ændring af direktiv 86/378)
97/75/EF om udvidelse af direktiv 96/34/EF om den rammeaftale vedrørende forældreorlov, der er indgået af UNICE, CEEP og EFS, til at omfatte Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirland (15/12/99)
97/80/EF om bevisbyrden i forbindelse med forskelsbehandling på grundlag af køn (frist:1.1.2001)(UK:98/52)
98/52/EF om udvidelse af direktiv 97/80/EF om bevisbyrde i forbindelse med forskelsbehandling på grundlag af køn til at omfatte Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirland (22.7.2001)
<i>Direktiver, hvis gennemførelsesfrist endnu ikke er udløbet:</i>
2000/43/EF om gennemførelse af princippet om ligebehandling af alle uanset race eller etnisk oprindelse (19.7.03)
2000/78/EF om generelle rammebestemmelser om ligebehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv (2.12.03)
2002/73/EF om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder for så vidt angår adgang til beskæftigelse, erhvervsuddannelse, fremmelse samt arbejdsvilkår (5.10.05)
3. ARBEJDTAGERES FRIE BEVÆGELIGHED
<i>Direktiver, der er trådt i kraft:</i>
68/360/EØF om afskaffelse af restriktioner om rejse og ophold
98/49/EF om beskyttelse af supplerende pensionsrettigheder for arbejdstagere og selvstændige erhvervsdrivende, der flytter inden for Fællesskabet (frist:25.1.2002)

Rådets gældende forordninger:	
1612/68/EØF	om arbejdskraftens frie bevægelighed inden for Fællesskabet
1408/71/EØF	om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet
574/72/EØF	om regler til gennemførelse af forordning (EØF) nr. 1408/71
Kommissionens forordning	
1251/70/EØF	om arbejdstageres ret til at blive boende på en medlemsstats område efter at have haft beskæftigelse dér
4. SUNDHED OG SIKKERHED PÅ ARBEJDSPLADSEN	
Direktiver, der er trådt i kraft:	
78/610/EØF	om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om sundhedsbeskyttelse af arbejdstagere, der er udsat for påvirkning fra vinylchloridmonomer
82/130/EØF	om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning vedrørende elektrisk materiel til anvendelse i eksplosionsfarlig atmosfære i grubegasholdige miner
83/477/EØF	om beskyttelse af arbejdstagere mod farene ved under arbejdet at være udsat for asbest
86/188/EØF	om beskyttelse af arbejdstagere mod risici ved at være udsat for støj under arbejdet
88/35/EØF	om tilpasning til den tekniske udvikling af Rådets direktiv 82/130/EØF om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning vedrørende elektrisk materiel til anvendelse i eksplosionsfarlig atmosfære i grubegasholdige miner
89/391/EØF	om iværksættelse af foranstaltninger til forbedring af arbejdstagernes sikkerhed og sundhed under arbejdet
89/654/EØF	om minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed i forbindelse med arbejdsstedet
89/655/EØF	om minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed i forbindelse med arbejdstagernes brug af arbejdsudstyr under arbejdet
89/656/EØF	om minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed i forbindelse med arbejdstagernes brug af personlige værnemidler under arbejdet
90/269/EØF	om minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed i forbindelse med manuel håndtering af byrder, som kan medføre risiko for især ryg- og lændeskader hos arbejdstagerne
90/270/EØF	om minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed i forbindelse med arbejde ved skærmterminaler
90/394/EØF	om beskyttelse af arbejdstagerne mod risici for under arbejdet at være udsat for kræftfremkaldende stoffer
91/269/EØF	om tilpasning til den tekniske udvikling af Rådets direktiv 82/130/EØF om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning vedrørende elektrisk materiel til anvendelse i eksplosionsfarlig atmosfære i grubegasholdige miner
91/322/EØF	om etablering af vejledende grænseværdier til gennemførelse af Rådets direktiv 80/1107/EØF om beskyttelse af arbejdstagere mod farene ved at være udsat for kemiske, fysiske og biologiske agenser under arbejdet
91/382/EØF	om ændring af direktiv 83/477/EØF om beskyttelse af arbejdstagere mod farene ved under arbejdet at være udsat for asbest
92/29/EØF	om minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed med henblik på at forbedre den lægelige bistand om bord på skibe

92/57/EØF om minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed på midlertidige eller mobile byggepladser
92/58/EØF om minimumsforskrifter for signalgivning i forbindelse med sikkerhed og sundhed under arbejdet
92/91/EØF om minimumsforskrifter for forbedring af arbejdstagernes sikkerhed og sundhed i den boringsrelaterede udvindingsindustri
92/104/EØF om minimumsforskrifter vedrørende forbedring af arbejdstagernes sikkerhed og sundhed i udvindingsindustrien over eller under jorden
93/103/EF om minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed under arbejdet om bord på fiskerfartøjer
94/44/EF om tilpasning til den tekniske udvikling af Rådets direktiv 82/130/EØF om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning vedrørende elektrisk materiel til anvendelse i eksplosiv atmosfære i grubegasholdige miner
95/30/EF om tilpasning til den tekniske udvikling af Rådets direktiv 90/679/EØF om beskyttelse af arbejdstagerne mod farerne ved at være udsat for biologiske agenser under arbejdet
95/63/EF om minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed i forbindelse med arbejdstagernes brug af arbejdsudstyr under arbejdet
96/94/EF om etablering af en supplerende liste over vejledende grænseværdier til gennemførelse af Rådets direktiv 80/1107/EØF om beskyttelse af arbejdstagere mod farerne ved at være udsat for kemiske, fysiske og biologiske agenser under arbejdet
97/42/EF om beskyttelse af arbejdstagerne mod risici for under arbejdet at være udsat for kræftfremkaldende stoffer (frist: 27.06.00)
97/59/EF om tilpasning til de tekniske fremskridt i forbindelse med Rådets direktiv 90/679/EØF om beskyttelse af arbejdstagerne mod farerne ved at være udsat for biologiske agenser under arbejdet
97/65/EF om tilpasning til de tekniske fremskridt af Rådets direktiv 90/679/EØF om beskyttelse af arbejdstagerne mod farerne ved at være udsat for biologiske agenser under arbejdet
98/24/EF om beskyttelse af arbejdstagernes sikkerhed og sundhed under arbejdet mod risici i forbindelse med kemiske agenser (frist: 5.5.2001)
98/65/EF om tilpasning til den tekniske udvikling af Rådets direktiv 82/130/EØF om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning vedrørende elektrisk materiel til anvendelse i eksplosionsfarlig atmosfære i grubegasholdige miner (frist: 31.12.99)
99/38/EF om beskyttelse af arbejdstagerne mod risici for under arbejdet at være udsat for kræftfremkaldende stoffer og om udvidelse heraf til også at omfatte mutagener (frist: 29.04.2003)
2000/39/EF om etablering af den første liste over vejledende grænseværdier for erhvervsmæssig eksponering til gennemførelse af Rådets direktiv 98/24/EF om beskyttelse af arbejdstagernes sundhed og sikkerhed mod farerne ved at være udsat for kemiske agenser under arbejdet (31.12.01)
2000/54/EF om beskyttelse af arbejdstagerne mod farerne ved at være udsat for biologiske agenser under arbejdet
Direktiver, hvis gennemførelsesfrist endnu ikke er udløbet:
99/92/EF om minimumsforskrifter vedrørende forbedring af sikkerhed og sundhedsbeskyttelse for arbejdstagere, der kan blive udsat for fare hidrørende fra eksplosiv atmosfære (30.6.2003)
2001/45/EF om minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed i forbindelse med arbejdstagernes brug af arbejdsudstyr under arbejdet (frist: 19.4.04)
2002/44/EF om minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed i forbindelse med arbejdstagernes eksponering for risici på grund af fysiske agenser (vibrationer) (06.7.05)
2003/10/EF om minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed i forbindelse med arbejdstagernes eksponering for risici på grund af fysiske agenser (støj) (15.2.06)

